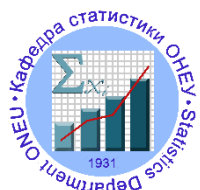

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 6

Частина II

**Одеса
2020**

УДК 311
ББК 60.6

Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 6. Частина II. – Одеса, ОНЕУ. – 2020. – 203 с.

Автори:

Вітковська К. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Милашко О. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю. О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорелова Т. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотоєнкова О. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Тарасова К. І. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Агапченко К. А. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Бабенко С. Ю. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Балюк Н. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Березорудський А. М. – студент факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Білоус О. Ю. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Бойко В. С. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Бурлаченко К. В. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Гаращенко О. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Іванченко Т. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Клюс І. Г. – студентка факультету міжнародної економіки Одеського національного економічного університету,

Кошева Ю. С. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Кравченко О. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Кудін П. М. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Мівшук Ю. І. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Ожоганіч І. Г. – студентка факультету міжнародної економіки Одеського національного економічного університету,

Письменна В. Е. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Пруденко А. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Рубель Г. А. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Сазонов К. О. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Чайковська О. О. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Штельмашук М. С. – студентка факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету.

У збірнику наводяться результати дослідження студентів та викладачів кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів у деяких країнах світу, в Україні та окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

© колектив авторів, 2020

ЗМІСТ

Бойко В.С., Ольвінська Ю.О. Теорія статистики в працях А.Кетле	6
Клюс І.Г., Милашко О.Г. Аналіз розвитку готельного господарства Закарпатської області	13
Рубель Г.А., Самотоєнкова О.В. Аналіз динаміки, структури та активності ринку нерухомості в Україні	22
Кошева Ю.С., Милашко О.Г. Статистичний аналіз середньої заробітної плати в регіонах	32
Кудін П.М., Тарасова К.І. Статистичне оцінювання споживання продуктів харчування	37
Бойко В.С., Вітковська К.В. Статистичний аналіз зайнятості в Україні	44
Кравченко О.В., Самотоєнкова О.В. Статистична оцінка динаміки та потенціалу закладів вищої освіти в Україні	53
Березорудський А.М., Вітковська К.В. Статистична оцінка впливу факторів на обсяг капітальних інвестицій в Україні .	61
Білоус О.Ю., Ольвінська Ю.О. Аналіз фінансової стійкості ПРАТ «ВО Стальканат-Сілур»	68
Іванченко Т.А., Ольвінська Ю.О. Переробка сміття в Україні: проблеми та перспективи	75
Березорудський А.М., Погорєлова Т.В. Статистична оцінка структури продовольчого ринку України	80
Агапченко К.А., Погорєлова Т.В. Статистична характеристика розвитку фермерського господарства в Україні ...	85
Бойко В.С., Погорєлова Т.В. Статистична оцінка земельного фонду України	90
Бойко В.С., Милашко О.Г. Статистичний аспект французько-українських відносин	100
Березорудський А.М., Милашко О.Г. Партнерство України з Чехією	108
Агапченко К.А., Милашко О.Г. Партнерство України з Норвегією	113
Ожоганич Т.Ю., Милашко О.Г. Дослідження стану зовнішнього сальдо товарів та послуг Люксембургу	119

Білоус О.Ю., Вітковська К.В. Формування вибіркового сукупностей для обстеження ділової активності підприємств у країнах ЄС	125
Чайковська О.О., Вітковська К.В. Організація вибіркового обстежень у різних країнах світу	132
Мившук Ю.І., Самотоєнкова О.В. Статистична оцінка ринку страхових послуг в Україні	140
Штельмашук М.С., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз шлюбності та розлучуваності у сучасній Україні	146
Агапченко К.А., Ольвінська Ю.О. Зародження статистичної науки в працях політичних арифметиків	152
Гаращенко О.В., Ольвінська Ю.О. Уільям Петті – засновник школи політичної арифметики	155
Штельмашук М.С., Вітковська К.В. Досвід проведення вибіркового обстеження студентами спеціальності «Економіка» з актуальних проблем університету	159
Бабенко С.Ю., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз ринку алкогольної продукції в Україні	166
Письменна В.Е., Ольвінська Ю.О. Дослідження споживчої поведінки у сфері б'юті-індустрії під час пандемії	172
Сазонов К.О., Ольвінська Ю.О. Сутність концепції сталого розвитку регіону та роль статистичних показників у його дослідженні	175
Балюк Н.В., Ольвінська Ю.О. Аналіз динаміки номінальної та реальної заробітної плати в Україні	183
Бурлаченко К.В., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз ринку кави в Україні	189
Пруденко А.А., Ольвінська Ю.О. Соціальні мережі як елемент нового соціального середовища	193

СТАТИСТИЧНА ОЦІНКА ДИНАМІКИ ТА ПОТЕНЦІАЛУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Кравченко О. В.¹, Самотоєнкова О. В.²

1 – студент, кафедра статистики,

2 – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Кравченко О. В., Самотоєнкова О. В. Статистична оцінка динаміки та потенціалу закладів вищої освіти в Україні. *Розглянуто потенціал та динаміку закладів вищої освіти в Україні. Проаналізовано основні показники закладів вищої освіти. Досліджено динаміку та структуру закладів вищої освіти за формами власності та видами. Виявлено тенденції розвитку вищої освіти в Україні.*

Ключові слова: *освіта, заклади вищої освіти, динаміка, структура, форми власності, кількість.*

Kravchenko O. V., Samotoenkova O. V. Statistical assessment of the dynamics and potential of higher education institutions in Ukraine. *The potential and dynamics of higher education in Ukraine are considered. The main indicators of higher education institutions are analyzed. The dynamics of institutions by forms of ownership and subordination is demonstrated. The structure of higher educational of Ukraine is considered.*

Keywords: *education, institutions of higher education, dynamics, structure, form of ownership, subordination, amount.*

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Кравченко, О. В. Статистична оцінка динаміки та потенціалу закладів вищої освіти [Текст] / О. В. Кравченко, О. В. Самотоєнкова // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 6. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2020. – С. 53 – 60.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Розвиток вищої освіти в Україні має дуже важливе значення. Головна ціль – якісна освіта. На сьогоднішній день зменшується кількість закладів та студентів, що несе за собою певні наслідки. Для реформування вищої освіти для влади існує декілька пріоритетних напрямків, таких як підвищення якості, доступності, конкурентоспроможності освіти в умовах міжнародної інтеграції.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Багато вітчизняних та зарубіжних авторів займалися питаннями, які стосуються розвитку та управління освіти. Ці питання досліджували такі автори, як: В. Андрущенко,

В. Бобров, В. Дзоз, Д. Дзівнчук, С. Ніколаєнко та багато інших.

Вирішення не виділених раніше частин загальної проблеми.

Потребує уваги ситуація зі зменшенням кількості закладів вищої освіти та студентів в Україні.

Метою статті є дослідження потенціалу, динаміки, структури закладів вищої освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу. Динаміка закладів вищої освіти та чисельності студентів є визначним чинником розвитку вищої освіти в Україні. Саме там формується контингент студентів – майбутніх фахівців. За часів незалежності України процес формування мережі ЗВО пережив два етапи. Перший етап – це етап 90-х рр., коли кількість університетів, інститутів та академій зростала швидше, а водночас із тим кількість технікумів, коледжів, училищ зменшувалась. Уже на другому етапі формування мережі закладів вищої освіти з 2010-2019 роки кількість технікумів, коледжів, училищ почала скорочуватись. На цьому етапі почалося також скорочуватися й число університетів, інститутів, академій.

Одними із важливих напрямків реформування системи освіти, за цією програмою є: підвищення самостійності навчальних закладів у розпорядженні фінансовими ресурсами за рахунок розширення можливостей навчальних закладів залучати додаткові кошти за рахунок легалізації інституту «ендаументу» благодійних цільових некомерційних фондів; використання грантової підтримки дослідних проектів та освітніх інновацій; розширення списку платних послуг, що надаються навчальними закладами; забезпечення якості освіти; оптимізація мережі навчальних закладів з урахуванням демографічних і економічних реалій. [1]

Указом Президента України від 25 червня 2013 року № 344 схвалено Національну стратегію розвитку освіти України на період до 2021 року. Даний документ конкретизує основні шляхи реалізації концептуальних ідей та поглядів на подальший розвиток освіти, а саме: приведення мережі вищих навчальних закладів і системи управління вищою освітою у відповідність із потребами розвитку національної економіки та запитів ринку праці; створення дослідницьких університетів, розширення автономії вищих навчальних закладів; розширення взаємодії вищих навчальних закладів з установами Національної академії наук України та Національної академії педагогічних наук України щодо розвитку наукових досліджень у сфері вищої освіти; залучення роботодавців до співпраці з вищими навчальними закладами, зокрема, до участі у розробленні стандартів вищої освіти, організації проходження практики студентами, вирішенні питань надання першого робочого місця випускникам; переоснащення навчальної, науково-методичної та матеріально-технічної бази вищих навчальних закладів [2].

В останні роки в Україні відбулись істотні зміни у формуванні вищої освіти. На сьогоднішній день кількість закладів вищої освіти значно скоротились у відношенні з 2010/2011 навчальним роком. Про це свідчать

дані, наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Показники динаміки закладів вищої освіти в Україні за 2010-2020 рр.

Показники	2010/2011 навчальний рік	2019/2020 навчальний рік	Базисні показники		
			Δ, од	Тр, %	Тпр, %
Кількість закладів – усього, одиниць	813	619	-194	76,1	-23,9
Кількість студентів – усього, осіб	2418111	1439706	-978405	59,5	-40,5
Кількість прийнятих – усього, осіб	506486	297142	-209344	58,7	-41,3
Кількість осіб, випущених із ЗВО, усього	632291	383865	-248426	60,7	-39,3

Як показують наведені в таблиці 1 дані, у 2019/2020 навчальному році порівняно з 2010/2011 навчальним роком кількість навчальних закладів зменшилась на 194 заклади або на 24%. Щодо студентів, то їх чисельність значно зменшилась в порівнянні з минулими роками, а саме на 978405 тисяч осіб або на 40%. Це пов'язано з від'їздом потенціальних абітурієнтів до інших країн та демографічними проблемами. Кількість прийнятих у ЗВО також зменшилась на 209344 тисяч осіб або на 41%. Аналогічна ситуація склалася з чисельністю випущених, їх контингент також зменшився на 248426 тисяч осіб або на 39%.

Наочно динаміку закладів вищої освіти представлено на рисунку 1.

Рис. 1. Динаміка загальної кількості закладів вищої освіти в Україні

Динаміка наведених на рисунку показників, пояснюється дією низки чинників, таких як соціально-економічні та демографічні. У 90-ті роки, з переходом від командно-адміністративної системи управління до ринкових

відносин, в Україні відбулося зростання кількості закладів вищої освіти таких, як: університети, академії, інститути за рахунок відкриття нових, так і в результаті перетворення технікумів, коледжів та училищ в інститути та університети.

За часів незалежності в Україні відбулися значні зрушення в кількості та розміщення по території країни закладів вищої освіти. Зараз в Україні функціонує 338 вищих закладів освіти (технікуми, училища, коледжі) та 221 заклад (університети, інститути, академії).

Заклади вищої освіти поділяються за такими форми власності: державна та комунальна; приватна та корпоративна. Проаналізуємо динаміку кількості закладів вищої освіти за формами власності.

Таблиця 2

Динаміка кількості закладів вищої освіти за державною та комунальною формами власності

Навчальні роки	Кількість ЗВО державної та комунальної форм власності	Ланцюгові показники			Базисні показники		
		Δ,од	Тр, %	Тпр,%	Δ,од	Тр,%	Тпр,%
2014/2015	520	0	100,0	0
2015/2016	525	5	100,9	0,9	5	100,9	0,9
2016/2017	527	2	100,3	0,3	7	101,3	1,3
2017/2018	533	6	101,1	1,1	13	102,5	2,5
2018/2019	529	-4	99,2	-0,8	9	101,7	1,7
2019/2020	504	-25	95,2	-4,2	-16	96,9	-3,1

Аналізуючи дані таблиці 2, бачимо, що кількість ЗВО державної та комунальної власності у 2015/2016 навчальному році порівняно з 2014/2015 навчальним роком збільшилась на 5 закладів або на 0,9%. У 2016/2017 навчальному році порівняно з 2014/2015 навчальним роком чисельність закладів збільшилась на 7 або на 1,3%. У 2017/2018 навчальному році спостерігається найбільше збільшення закладів державної та комунальної власності порівняно з 2014/2015 навчальним роком, вони збільшились на 13 закладів або на 2,5%. У 2019/2020 навчальному році порівняно з 2014/2015 їх кількість зменшилась аж на 16 закладів, або 3,1%. Тенденція збільшення ЗВО державної власності спостерігалась з 2014/2015 навчального року по 2017/2018 навчальний рік. З 2018/2019 навчального року почалася тенденція до зниження.

Проаналізуємо динаміку кількості закладів вищої освіти за приватною та корпоративною формами власності.

Таблиця 3
Динаміка кількості закладів вищої освіти за приватною та корпоративною формами власності

Навчальні роки	Кількість ЗВО приватної та корпоративної форм власності	Ланцюгові показники			Базисні показники		
		Δ,од	Тр,%	Тпр,%	Δ,од	Тр,%	Тпр,%
2014/2015	144	0	100,0	0
2015/2016	134	-10	93,1	-7	-10	93,0	-7
2016/2017	130	-4	97,0	-3	-14	90,0	-10
2017/2018	128	-2	98,5	-2	-16	89,0	-11
2018/2019	123	-5	96,1	-4	-21	85,0	-15
2019/2020	115	-8	93,5	-7	-29	80,0	-20

За даними таблиці 3 можна зробити висновки, що кількість закладів вищої освіти приватної та комунальної власності у 2015/2016 навчальному році порівняно з 2014/2015 навчальним роком зменшилась на 10 закладів. З 2016/2017 навчального року по 2019/2020 навчальний рік кількість приватних та корпоративних закладів вищої освіти почала стрімко знижуватись і у 2019/2020 навчальному році порівняно з 2014/2015 навчальним роком вона знизилась на 29 ЗВО або на 20%. Найбільша їх кількість спостерігалася у 2014/2015 навчальному році, а найменша у 2019/2020 навчальному році.

Аналізуючи кількість ЗВО за формами власності можна відмітити, що в Україні найбільше закладів державної та комунальної власності. У 2019/2020 навчальному році державних закладів було більше майже в 5 разів. У період з 2014/2015 навчального року по 2019/2020 навчальний рік спостерігалась така ж сама тенденція. Про це свідчать дані на рисунку 2.

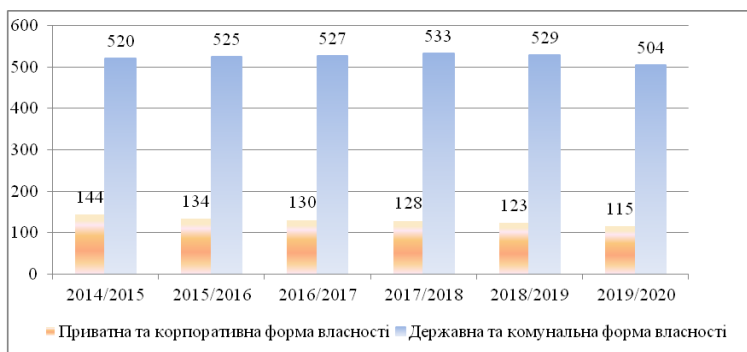

Рис.2. Динаміка кількості ЗВО за формами власності

Проаналізуємо структуру закладів вищої освіти за формами власності.

Таблиця 4

Кількість та структура закладів вищої освіти за формами власності

Рік	Усього закладів	Державна та комунальна форма власності	Питома вага, %	Приватна та корпоративна форма власності	Питома вага, %
2014/2015	664	520	78,3	144	21,7
2015/2016	659	525	79,7	134	20,3
2016/2017	657	527	80,2	130	19,8
2017/2018	661	533	80,6	128	19,4
2018/2019	652	529	81,1	123	18,9
2019/2020	619	504	81,4	115	18,6

За даними таблиці 4 можна відмітити, що очевидною є перевага закладів вищої освіти державної та комунальної форми власності. Їхня частка збільшувалась починаючи з 2014/2015 навчального року і до сьогодні в порівнянні із кількістю закладів приватної та корпоративної форми власності. Що стосується закладів вищої освіти приватної та корпоративної форми власності, то їхня частка була найбільшою у 2014/2015 навчальному році, а найменшою у 2019/2020 навчальному році. При цьому їхня питома вага скорочувалась поступово в порівнянні із закладами державної та комунальної власності.

Заклади вищої освіти поділяють на коледжі, технікуми, училища та університети, академії, інститути.

Таблиця 5

Кількість та структура закладів вищої освіти за видами

Навчальні роки	Загальна кількість закладів вищої освіти, одиниць	У тому числі			
		Коледжі, технікуми, училища	Питома вага, %	Університети, академії, інститути	Питома вага, %
2010/2011	813	483	59,4	330	40,6
2014/2015	664	387	58,3	277	41,7
2015/2016	659	371	56,3	288	43,7
2016/2017	657	370	56,3	287	43,7
2017/2018	661	372	56,3	289	43,7
2018/2019	652	370	56,7	282	43,2
2019/2020	619	338	54,6	281	45,3

Аналізуючи показники таблиці 5, бачимо, що кількість коледжів,

технікумів, училищ перевищує кількість університетів, академій та інститутів. Що стосується коледжів, технікумів та училищ їх кількість значно скоротилась у 2014/2015 навчальному році і поступово зменшувалась. Університети, академії та інститути показували таку ж саму тенденцію.

Динаміка кількості ЗВО за видами зображено на рисунку 3.

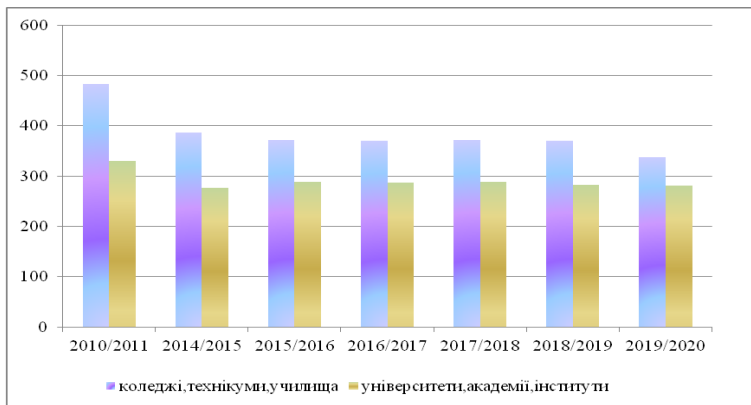

Рис. 3. Динаміка закладів вищої освіти за видами

За результатами таблиці 5 структуру кількості закладів вищої освіти у 2019/2020 навчальному році зображено на рисунку 4.

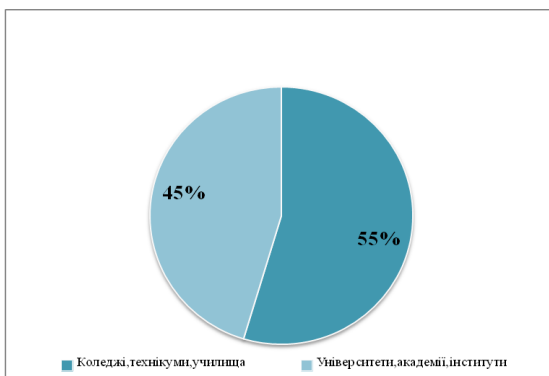

Рис.4. Структура кількості закладів вищої освіти за видами у 2019/2020 навчальному році

Аналізуючи структурні дані таблиці 5, можна відмітити, що структура закладів вищої освіти з року в рік майже не змінювалась, а якщо змінювалась то максимум на два відсотки. Це зумовлено тим, що їх

кількість теж поступово зменшувалась. Коледжі, технікуми, училища з 2010/2011 навчального року по 2019/2020 навчальний рік займали більшу частину, ніж університети, академії, інститути.

Висновки. Україна має удосконалювати якість освіти та функціонування вищої освіти в Україні. В Україні кількість вищих навчальних закладів кожного року скорочується. Технікуми, коледжі та училища становлять більшу кількість, ніж університети, академії, інститути. За формами власності переважають заклади державної та комунальної власності. Отже, потрібно вжити заходи для того, щоб покращити систему вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пономаренко В. С. Прогнозування динаміки кількісних показників системи освіти України / В. С. Пономаренко // *Механізми регулювання економіки*, 2011. – № 2. – С. 5–11.
2. Підгорний А. З. Соціально-демографічна статистика: підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітковська / за ред. А. З. Підгорного. – Одеса : ФОП Гуляєва В.М., 2017. – 450 с.
3. Програма економічних реформ України на 2010–2014 рр. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://www.president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_2.pdf. – 15.08.2013 р.
4. Статистичний щорічник України за 2019 рік. – К. : Державна служба статистики України, 2020.
5. Офіційний сайт Державного комітету статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Підгорний А. З. Статистичні методи в управлінні розвитком регіону : монографія // А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, О. Г. Милашко та ін. – Одеса : ФОП Гуляєва В. М., 2016. – 218 с.
7. Витковская Е. В. Статистические методы – инструмент изучения социальноэкономических процессов / Е. В. Витковская, А. З. Подгорный, Ю.О. Ольвинская [и другие] // *Историк-экономист С.Я.Боровой и проблемы современной истории экономики: к 110- летию со дня рождения С.Я.Борового: монография*. - 2013. – С. 211-256.
8. Корольова, Т. С. Методологія статистичного забезпечення розвитку регіону: монографія / [А. З. Підгорний, К. В. Вітковська, О. Г. Милашко, Т. В. Погорелова, Т. С. Корольова та ін.]. – Одеса : АТЛАНТ, 2012. – 303 с.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ВИПУСК 6

Частина II

**Одеса
2020**